

TÜRKİYE
İNSAN HAKLARI
VE EŞİTLİK KURUMU

KAHRAMANMARAŞ GEÇİCİ BARINMA MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU

Rapor No:
2022/32

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 09.08.2022 tarihli ve 2022/523 sayılı kararıyla oy birliği ile kabul edilmiştir.

İçindekiler

1. GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER.....	2
2.1. Merkeze İlişkin Bilgilendirme	2
2.2. Merkezde Koruma Altına Alınanlara İlişkin Bilgilendirme	3
3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER.....	3
3.1. İşkence ve Kötü Muamelenin Önlenmesi ve Şikâyet Prosedürleri	3
3.2. Fiziksel Koşullar	4
3.3. Sağlık Hizmetleri.....	6
3.4. Psikososyal Destek Hizmetleri Servisi.....	9
3.5. Sosyal Yardımlar	10
3.6. Eğitim	10
3.7. Faaliyetler ve Kurslar	11
3.8. Dış Dünya ile İletişim, Ziyaret ve Ailelerle Etkileşim.....	13
3.9. Kırılgan Gruplar	14
3.10. Personel	15
4. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER.....	16
4.1. DEĞERLENDİRME	16
4.2. TAVSİYELER	16
4.2.1. Merkeze Yönelik Tavsiyeler	16
4.2.2. Göç İdaresi Başkanlığına Yönelik Tavsiyeler.....	18
4.2.3. Milli Eğitim Bakanlığına Yönelik Tavsiye	18
4.2.4. Sağlık Bakanlığına Yönelik Tavsiye.....	19

KISALTMALAR

BM : Birleşmiş Milletler

Covid-19 : Yeni Korona Virüs Hastalığı

EBA : Eğitim Bilişim Ağı

OPCAT : İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya
Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü

PİCTES : Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun
Desteklenmesi Projesi

TİHEK : Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu

UÖM : Ulusal Önleme Mekanizması

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TIHEK); 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 tarihinde onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın amacı: *“bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır.”*¹
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında bulunmaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM; *“İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı BM Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi”* ifade etmektedir. Bu çerçevede aynı maddenin (j) bendinde Kurumun, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görev ve yetkisine sahip olduğu ifade edilmiştir.
4. Suriye'de yaşanan iç savaş ve insani dramlar nedeniyle kitlesel olarak ve yoğun biçimde ülkemize sığınan Suriye vatandaşlarına yönelik, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti insani bir karar almış ve izlediği açık kapı politikası kapsamında Suriye vatandaşlarını ülkemize kabul etmiştir. Günümüzde sayıları 3,5 milyonu aşan bu kişilere “geçici koruma statüsü” verilerek koruma altına alınmışlardır.
5. Türkiye'de geçici barınma merkezlerinin hukuki durumu, fiziki standartları ve işletilmesine ilişkin esaslar 22.10.2014 tarihli 29153 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan “Geçici Koruma

---

¹ OPCAT, madde 1.

Yönetmeliği” ve buna dayanılarak çıkarılan “Geçici Barınma Merkezlerinin Kurulması, Yönetimi ve İşletilmesi Hakkında Yönerge” ile belirlenmiştir.

6. Geçici barınma merkezlerine ziyaret gerçekleştirme TİHEK’in görev ve yetki alanına girmektedir. Bu görevin ifası kapsamında, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun ziyaretlerin hangi sıklıkla gerçekleştirileceğine ilişkin 09.02.2021 tarihli ve 147 sayılı kararı ve Başkanlık Makamının 16.07.2021 tarihli olurlarına istinaden 28.07.2021 tarihinde Kahramanmaraş Geçici Barınma Merkezine habersiz bir ziyaret düzenlenmiştir.
7. Ziyaret için oluşturulan heyette ... yer almıştır. Ayrıca Kahramanmaraş Valiliğinden talep edilen bir doktor ve bir psikolog da heyete dâhil olmuştur.
8. Ziyaret, Merkez İdarecileri ile yapılan ilk görüşme ile başlamış, bu görüşmede Merkez hakkında bilgi edinilmiştir. İlk görüşmeden sonra ziyaret heyeti, Merkez için çeşitli ürünlerin konulduğu depo binasına, sağlık ocağına, markete, okullara, spor alanlarına, halk eğitim merkezine ve yemekhaneye giderek yerinde incelemelerde bulunmuş; ziyaret edilen ortak alanlarda rastlanan kişilerle ve çalışan görevlilerle görüşmeler gerçekleştirmiştir. Ardından iki gruba ayrılan ziyaret heyeti Merkezde koruma altına alınan kişilerin yaşadıkları mahalleleri ziyaret ederek konteyner evlerde kalan geçici koruma altına alınan kişilerle görüşmeler gerçekleştirmiş; konteynerleri gezmiş ve kişilerin Merkeze ilişkin olumlu ve olumsuz değerlendirmelerini not etmiştir. Ziyaret, Merkez İdaresi ile yapılan son görüşme ile sonlandırılmış ve ilk tespit ve gözlemler İdareye iletilmiştir.
9. Bu rapor, TİHEK tarafından Kahramanmaraş Geçici Barınma Merkezine² gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve görüşmelerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Merkeze İlişkin Bilgilendirme

10. Merkez 374.328,566 metrekarelik arazi üzerine kurulmuştur. Merkez 5.008 konteyner, 7 mahalle ve 25.000 kişilik kapasiteye sahip iken 2018 ve 2019 yıllarında yoğunluk azaltma çalışmaları yapılmış, 2020 ve 2021 yıllarında Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı bünyesinde 2.308 konteyner sökülüştür. Ziyaret tarihinde Merkezde 2.700 konteyner, 5 mahalle, 3 cami bulunmakta ve burada toplam 10.231 kişi barınmaktadır.

---

² Bundan sonra Merkez olarak anılacaktır.

2.2. Merkezde Koruma Altına Alınanlara İlişkin Bilgilendirme

11. Merkez 13.500 kişilik kapasiteye sahiptir. Ziyaret tarihi itibarıyla Merkezde toplam 10.231 kişi kalmaktadır. Toplam konteyner sayısı 2.700 olan Merkezde, 301 konteyner boştur. Merkezde barınanların 10.070'i Suriye, 151'i Irak, 4'ü Afganistan ve 6'sı Türk vatandaşıdır.
12. Merkezde koruma altına alınanların 5.145'si kadın, 5.086'i erkektir. Merkezde 0-18 yaş aralığındaki toplam çocuk sayısı 5.647 olup 65 yaş ve üzeri toplam 230 kişi bulunmaktadır. Merkezde engelli sağlık kurulu raporu bulunan 318 engelli birey barınmaktadır.
13. Merkez içerisinde herhangi bir sebeple (ölüm, boşanma vb.) eşinden ayrı yaşayan 306 kadın bulunmaktadır. Çocukların 377'i ise öksüz veya yetimdir. Ancak bu çocuklar amca, teyze, dede, babaanne gibi yakınlarının refakatinde bulunmaktadır.

3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

3.1 İşkence ve Kötü Muamelenin Önlenmesi ve Şikâyet Prosedürleri

14. Ziyaret sırasında gerçekleştirilen görüşmelerde geçici koruma statüsüne sahip Suriyelilerin ve diğer uyruklardan kişilerin Merkezin genel durumundan ve Merkez yönetiminden memnuniyet duyduğu gözlemlenmiştir. Merkezde herhangi bir işkence, kötü muamele, aşağılayıcı ceza veya muamele iddiası dile getirilmemiştir. Ziyaret esnasında işkence ve kötü muamele yapıldığına ilişkin herhangi bir bulguya da rastlanmamıştır.

15. İdare, son bir yıl içerisinde işkence ve kötü muamelede bulunduğu iddiasıyla hakkında işlem başlatılan personel olmadığını belirtmiştir.
16. Merkezde koruma altına alınan kişiler şikâyet ve taleplerini doğrudan, tercümanlar aracılığıyla veya mahalle muhtarları aracılığı ile Merkez İdaresine genelde sözlü olarak iletmektedir. Merkezde dilek ve şikâyet kutuları bulunmaktadır. Ancak bu şikâyet kutularının çok tercih edilmediği öğrenilmiştir. Göç İdaresi Başkanlığının gözetiminde Alo 157 Yabancılar İletişim Merkezi (YİMER) hattı da mevcuttur. Adli şikâyetler ise Merkez yerleşkesi içerisinde yer alan Jandarma Karakol Komutanlığına veya Cumhuriyet savcılığına doğrudan yapılmaktadır. Merkezde genel olarak şikâyet ve talep konularının demirbaş malzeme değişikliği (buzdolabı, elektrikli ocak gibi), konteyner değişikliği veya komşuluk ilişkileri hakkında olduğu öğrenilmiştir.
17. İdare tarafından paylaşılan verilere göre; Merkezde 2018 yılında 212, 2019 yılında 86, 2020 yılında 91 ve 2021 yılında (01.07.2021 tarihine kadar) ise toplamda 44 adli vaka gerçekleşmiştir. Adli vakalar arasında en çok kasten yaralama olayının gerçekleştiği, bu kapsamda 2018 yılında 83, 2019 yılında 19, 2020 yılında 5, 2021 yılı temmuz ayına kadar ise 3 kasten yaralama vakasının yaşandığı bilgisi paylaşılmıştır. Bu verilerden yıllar içerisinde Merkezde adli vaka niteliğindeki şiddet eylemlerinin azaldığı sonucu çıkarılabilmektedir.

3.2. Fiziksel Koşullar

18. Merkezde ortak kullanım alanları olarak 1 halk eğitim merkezi, 4 okul, 7 yönetim binası, 1 ziyaretçi binası, 3 cami, 1 market, 4 depo binası, 1 taziye binası, 1 konferans salonu, 2 sağlık ocağı binası, 1 toplantı salonu binası, 1 Kur'an kursu, 1 personel yemekhanesi, 1 teknoloji eğitim merkezi, 1 çocuk dostu alanı, 8 çocuk oyun alanı, 8 spor alanı bulunmaktadır. Bunlara ek olarak Merkezde 1 su deposu, 1 atık su paket arıtma tesisi ve 18 güvenlik kulesi yer almaktadır.
19. Merkezde bulunan 2.700 konteynerden 2.399'u aktif olarak kullanılmaktadır. Konteynerler iki katlı olup her bir konteyner 7x3=21 metrekare alana sahiptir. Konteynerlerde ortalama 5 kişi kalmaktadır. Hem kapalı alanın genişletilmesi hem de sıcaktan korunmak için balkonların battaniyeler veya çadır bezleri ile kapatıldığı gözlemlenmiştir. Ancak konteynerlerin yapımında kullanılan malzemelerden dolayı fazla ısındığı göz önünde bulundurulduğunda sıcaklıktan korunmak için balkonlarda kullanılan bu eşyaların yangın çıkmasına sebep olabileceği düşünülmektedir. Nitekim Merkez İdaresi tarafından daha önce yukarıda belirtilen husus sebebiyle yangın çıktığı ve konteynerlerin üzerine örtülen bez

parçalarının yandığı aktarılmıştır. İdare tarafından konteynerlerde kalan kişilere gerekli uyarıların yapıldığı ifade edilmekle birlikte ziyaret sırasında bu uyarılara uyulmadığı gözlemlenmiştir.

20. 5 kişilik dizayn edilen konteynerlerde kalan kişi sayısı ailelerin mevcuduna göre değişiklik göstermektedir. Ailedeki kişi sayısının 8 kişiye çıkması veya 7 kişilik bir ailede 17 yaş üstü bir bireyin bulunması durumunda yeni bir konteynere yerleştirme yapılmaktadır.
21. Merkezde her konteyner için kişi başı yatak, 1 adet ocak, 1 adet ısıtıcı, 1 adet buzdolabı, örtünme malzemesi ve tencere, tava gibi mutfak araçları verilmektedir. Ayrıca, her konteynerde çamaşır makinesi de bulunmaktadır. İdare ve konteynerde yaşayan kişiler tarafından temel ev eşyaları konusunda sorun yaşanmadığı aktarılmış olup bozulan eşyalar için geçici koruma altına alınanların teknik servise başvurduğu ve bu eşyaların en kısa sürede tamir edildiği, tamirinin mümkün olmaması durumunda ise değiştirildiği belirtilmiştir. Maddi durumu yeterli olan ailelerin konteynerlerinde elektrikli vantilatör bulunduğu bazı konteynerlerin girişinde ise içerdeki havayı soğutmak amacıyla orada kalan kişiler tarafından yapılan el yapımı vantilatörler olduğu görülmüştür. El yapımı vantilatörlerin konteynerleri serinletmekte yetersiz kaldığı gözlemlenmiştir. Konteynerlerden birinde geçici koruma altına alınan kişilerle yapılan görüşmede konteynerin aşırı ısındığı, bu durumun onları bunalttığı ve Merkez ile ilgili yalnızca bu şikâyetlerinin olduğu öğrenilmiştir.
22. Konteynerlerde elektrik ve su kotalı olarak verilmektedir. Gerek İdare gerekse de konteynerlerde kalan kişiler tarafından verilen su ve elektriğin yeterli olduğu söylenmiştir. En temel ihtiyaçlar arasında yer alan su ve elektriğin temini noktasında Merkezde bir sorun

yaşanmadığı gözlemlenmiştir. Kota aşma durumu olduğunda aileleri mağdur etmeyecek şekilde elektrik ve suyun tekrar verildiği ifade edilmiştir.

23. Konteynerlerde kışın ısınmanın elektrikli sobalarla sağlandığı belirtilmiştir. Konteynerlerin küçük olması dolayısıyla çabuk ısındığı kışın ısınma konusunda sorun yaşanmadığı geçici koruma altına alınan kişiler tarafından dile getirilmiştir.
24. Merkezin temizliğinden hem personel hem de Merkezde koruma altına alınanlar sorumludur. Personel, Merkezin ana arterlerini temizlemekte, konteynerlerde kalan kişiler ise kendi evlerinin önünü temizlemektedir. Çöpler günlük olarak Belediye tarafından toplanmaktadır. Ziyaret esnasında Merkezin ortak alanlarının temiz olduğu, konteyner önlerinin konteynerde kalan kişiler tarafından süpürülüp yıkandığı görülmüştür. Merkezde herhangi bir kötü kokuya, çocuklar ve sokak hayvanları için zararlı olabilecek çöp yığınlarına rastlanmamıştır.

3.3. Sağlık Hizmetleri

25. Merkezde sağlık hizmetleri Kahramanmaraş İl Sağlık Müdürlüğü destekli olarak kurulan Güçlendirilmiş Göçmen Sağlığı Merkezi tarafından yürütülmektedir. Sağlık Merkezi tarafından 7 gün 24 saat esasına göre hizmet verildiği belirtilmiştir. Ayrıca hafta içi 5 gün boyunca saat 08:00 ile 17:00 arasında poliklinik hizmetler ile haftada 2 gün dış sağlığı hizmetleri verildiği ifade edilmiştir. Pandemi ile birlikte randevulu çalışma sistemine geçildiği aktarılmıştır. Sağlık personeli, Merkezdeki tıbbi ekipmanların acil müdahale ve muayene için yeterli olduğunu; Merkezde görüntüleme cihazlarının bulunduğunu ifade etmiştir. Güçlendirilmiş Göçmen Sağlığı Merkezinden alınan bilgilere göre sağlık hizmetlerinden faydalanan günlük ortalama kişilerin sayısı hizmetin çeşidine göre değişiklik göstermektedir. Poliklinik hizmetlerinden günlük ortalama 340 kişi, rutin aşılama hizmetlerinden 25 kişi, gebe izlem hizmetinden faydalanan 15 kişi, psikososyal hizmetlerden faydalanan 10 kişi bulunmaktadır.
26. Merkezde pandemi döneminde temizlik konularında bilgilendirme çalışmalarının yapıldığı belirtilmiştir. Aşılama çalışmalarının ise devam ettiği, ziyaret günü itibarıyla 4.058 kişinin birinci doz, 267 kişinin ikinci doz, 1 kişinin üçüncü doz aşısı olduğu belirtilmiştir. Covid-19'a karşı aşılama faaliyetlerinin hızla devam ettiği belirtilmiş ve günde ortalama 50 kişiye Covid-19 aşısı yapıldığı söylenmiştir. Merkezde çalışan personelin genel olarak maske ve mesafe kurallarına dikkat ettiği gözlemlenmiştir.

27. Merkezde 6 pratisyen hekim, 2 çocuk hastalıkları uzmanı, 1 kadın doğum uzmanı olmak üzere toplam 9 hekim ve 12 hemşire görev yapmaktadır. Psikiyatri ve diğer uzmanlık alanlarına gerek duyulması halinde hastaların diğer hastanelere sevk edildiği ifade edilmiştir. Doktor ve hemşirelere ek olarak Güçlendirilmiş Göçmen Sağlığı Merkezinde 2 sosyal çalışmacı, 1 laboratuvar teknisyeni, 3 eczane teknisyeni ve 5 hizmetli personel bulunmaktadır.
28. Görüşme yapılan sağlık personeli; mevcut yaşamlarındaki sosyal durum iyilik hallerinin yeterli olmaması, savaş mağduru olmaları, yerleşik hayatlarının bulunmaması ve yaşadıkları ekonomik sıkıntılar nedeniyle Merkezde koruma altına alınan kişilerin psikolojik sorunlar yaşadığını bu nedenle Sağlık Merkezinde psikoloğa ihtiyaç duyulduğunu belirtmiştir.
29. Sıhhat Projesi (Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin Sağlık Statüsünün ve Türkiye Cumhuriyeti Tarafından Sunulan İlgili Hizmetlerin Geliştirilmesi Projesi) kapsamında Suriyeli sağlık çalışanları da Merkezde görev yapmaktadır.
30. Merkezde hafta içi 5 gün boyunca ambulans hizmeti verilmektedir. Pandemi dolayısıyla hafta sonları ve akşamları ambulans hizmetlerinin kısmen verilebildiği, ağır hastalık ve acil durumlarda 112 Acil Çağrı Merkezinden faydalandığı ve ambulansın kısa sürede Merkeze ulaştığı öğrenilmiştir. Merkez kurulduğundan beri herhangi bir hastaya acil müdahale edilmesi gereken bir hastaya geç müdahale edilmesi gibi bir sorunla karşılaşılmadığı hem Güçlendirilmiş Göçmen Sağlığı Merkezinde çalışan personel hem de hizmet alan kişiler tarafından dile getirilmiştir.

31. Güçlendirilmiş Göçmen Sağlık Merkezi tarafından önleyici sağlık hizmetleri olarak rutin aşılamaların yapıldığı, topuk kanı alındığı ve takibinin yapıldığı, sağlık ve temizlik eğitimlerinin verildiği, Covid-19 bilgilendirme eğitimlerinin verildiği dile getirilmiştir. Ayrıca salgın belirtileri sağlık birimlerinde tespit edildiği anda Halk Sağlık Bulaşıcı Hastalıklar Birimine haber verildiği, salgın büyümeden müdahale edildiği ifade edilmiştir. Merkezde koruma altına alınan ailelerin doğumdan itibaren rutin şekilde yapılan çocukluk çağı aşıları konusunda çekimser oldukları, bu aşıları reddedenler için sosyal servis tarafından bilgilendirme çalışmalarının yapıldığı, aşı yaptırmayı reddetme durumunda ise kişilerden dilekçe alındığı belirtilmiştir. Ayrıca Güçlendirilmiş Göçmen Sağlık Merkezi tarafından ayda bir kez gebe takibi yapıldığı bildirilmiştir.

32. Merkezde ziyaret tarihine kadar herhangi bir salgın hastalık yaşanmadığı belirtilmiştir. Ancak 2018 yılının Mayıs ayında KKK (Kızamık-Kızamıkçık-Kabakulak) hastalığına yakalanan birinin çıkması üzerine o dönemde 1 ile 15 yaş aralığında tüm çocukların aşılandığı bildirilmiştir.

33. Merkezde koruma altına alınan kişilere sağlık hizmetlerinden memnun olup olmadıkları sorulduğunda doktorların ve diğer görevlilerin çok ilgili olduğu, yeri geldiğinde konteynerlere gelerek bazı hastaların takibinin yapıldığını söylemişlerdir. Personelden ise Güçlendirilmiş Göçmen Sağlık Merkezine gelemeyen kişiler için evde tedavi ve takip yapıldığı öğrenilmiştir.

34. Hastalar, doktorlar tarafından yazılan ilaçları Merkez dışındaki eczanelerden temin edebildiği gibi Merkezde oluşturulan ilaç temini birimi aracılığı ile de temin edebilmektedir. Bu birimde; hastaların reçeteleri eczaneye iletilmekte ve aynı gün temin edilerek hastalara ulaştırılmaktadır. İlaçlar geçici koruma statüsüne sahip olan kişiler için temin edilmektedir. Merkezde koruma altına alınan Iraklılar, geçici koruma statüsüne sahip olmadığı için ilaçları ücretli almak zorunda oldukları ve bu kişilerin herhangi bir geliri olmadığı için de ilaç temini noktasında sıkıntı çektikleri belirtilmiştir.

3.4. Psikososyal Destek Hizmetleri Servisi

35. Merkezde Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne bağlı Sosyal Hizmetler Birimi yer almaktadır. Sosyal Hizmetler Biriminde 1 çocuk gelişimcisi ve 1 tercümanın çalıştığı öğrenilmiştir. Kızılay tarafından da 2020 yılının Ağustos ayı içinde başlatılan bir uygulama ile haftada bir psikiyatrist ve psikolog desteği verildiği bildirilmiştir.

36. Sosyal Hizmetler Birimi, Merkezde koruma altına alınanlar ile görüşmeler yapmakta ve psikososyal destek programı çerçevesinde bu kişilerin problemlerine çözüm bulmaya çalışmaktadır. Birim personeli, engelli bireylerin bulunduğu konteynerlere giderek önceden hazırlanmış olan formu doldurarak ihtiyaç tespitinde bulduklarını ve buna göre çalışma planlaması yaptıklarını belirtmiştir. Söz konusu Birimde eğitim çalışmalarının da yapıldığı ancak pandemi sürecinden dolayı bu çalışmalara bir süre ara verildiği, ziyaret tarihinden yaklaşık iki hafta önce eğitim faaliyetlerinin yeniden başladığı ve Merkezde koruma altına alınanların ihtiyaçlarına yönelik eğitim planlaması yapıldığı aktarılmıştır. Eğitimlerin Merkezde bulunan ve 200 kişi kapasiteli konferans salonunda verildiği ifade edilmiştir.

37. Sosyal Hizmet Biriminde çocuklar için oyun alanı bulunmaktadır. Ayrıca bu Birime başvuran koruma altındaki kişilerle, ilgili personelin özel olarak görüşebileceği bir görüşme odası mevcuttur.

38. Merkezde koruma altına alınan ve hakkında danışmanlık tedbiri kararı olan çocuklar için İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğünden personel geldiği belirtilmiştir. Bireylerle yapılan görüşmelerde ağırlıklı olarak savaş sonrası yaşanan travmatik sendromlar üzerine çalışıldığı belirtilmiştir. Ağır engelli çocuklar için özel eğitim veren öğretmenlerin olduğu öğrenilmiştir. Ziyaret esnasında eğitimin devam ettiği ve öğretmenlerin engelli öğrencilerle birebir ilgilendiği görülmüştür.

39. Personel tarafından aile içi şiddete maruz kalan yaklaşık 40 kişi olduğu ve yaşanan vakalarla ilgili gerekli işlemlerin yapıldığı belirtilmiştir. Merkezde ruhsal hastalığı olan bireyler için aile görüşmesi yapıldığı, sürecin aile ile birlikte yürütüldüğü belirtilmiş ve ruhsal hastalığı

ağır boyutta olan iki kişinin ise koruma altına alınarak kurum bakımına yerleştirildiği öğrenilmiştir. Ayrıca Merkezde koruma altına alınan iki yaşlı bireyin huzurevine yerleştirildiği öğrenilmiştir. Merkezde bulunan Sosyal Hizmetler Biriminde maddi destek harici tüm hizmetlerin sunulduğu belirtilmiştir.

3.5. Sosyal Yardımlar

40. Geçici koruma statüsüne sahip kişilerin her birine temel ihtiyaçlarını karşılamaları için “Kızılay Kart”³ verilmekte ve karta her bir kişi için aylık 125 Türk Lirası yatırılmaktadır. Kartın alınması için herhangi bir yaş sınırlaması bulunmamaktadır.
41. Merkezde Türkiye’nin birçoğ noktasında şubesi olan bir market bulunmaktadır. Fiyatlar diğer şubelerle aynı olmakla birlikte markette Suriyelilerin tükettiği çeşitli konserve ürünleri ile yöresel ekmeğin de satışının yapıldığı görölmüştür. Kızılay Kart bu markette kullanılabilir. Ancak konteynerlere yapılan ziyaretlerde koruma altına alınan kişiler tarafından Kızılay Karta yatırılan paranın yeterli olmadığı eğer ailede çalışan birisi yoksa temel gıdanın alınmasına dahi yetmeyeceği, 125 lirayla bir kişinin bir ay boyunca geçinemeyeceği dile getirilmiştir.

3.6. Eğitim

42. Merkezde toplam 4 okul ve 96 derslik bulunmaktadır.
43. Merkezde ilk ve ortaöğretim zorunlu, lise isteğe bağlıdır. Okula giden toplam çocuk sayısı 4.069’dur. Merkezde koruma altına alınan çocuklardan 240’ı anaokuluna, 1.437’si ilkokula, 1.634’ü ortaokula, 632’si liseye, 126’sı ise meslek veya imam hatip lisesine gitmektedir. Okullarda sınıf mevcudu ortalama 25-30 kişi civarındadır.
44. Merkezde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından görevlendirilen kadrolu öğretmenler ve Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi (PİCTES) kapsamında Suriyeli öğretmenler görev yapmaktadır. İdare tarafından paylaşılan tabloda Eğitim Hizmetleri Biriminde 242 kadrolu olmak üzere geçici görevlendirmelerle birlikte toplam 450 kişi görev yapmaktadır. Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunu Türk öğretmenler oluşturmaktadır. Ziyaret tarihinde 9 Suriyeli öğretmenin okullarda görev yaptđı bilgisi verilmiştir.
45. Okul idaresinden ilkokulda sabahçı ve öğlenci toplam 49 sınıf bulunduğu öğrenilmiştir. İlkokul ve ortaokullarda 2012 yılında PİCTES uygulanmaya başlandığı, bu Proje

---

³ Kızılay Kart, ihtiyaç sahiplerinin tüm ihtiyaçlarını alışveriş noktalarından, verileni değil tercih ettiğini almasını sağlamak amacıyla üretilen, akıllı kart sistemidir.

kapsamında 2012-2016 yılları arasında derslerin Türkçe ve Arapça dillerinde verildiği, 2016 yılında Proje'nin uygulanmasının ilk ve ortaokullar için sona erdiği ve sonrasında Milli Eğitim Bakanlığının müfredatının uygulandığı öğrenilmiştir.

46. Merkezde ilkokul seviyesinde zihinsel ve bedensel engeli olan çocuklar için özel eğitim sınıfı bulunmaktadır. İki öğretmen ile eğitime devam edilmektedir. Ziyaret esnasında özel eğitim sınıfında engelli bir çocuğa eğitim verildiği görülmüştür. Öğretmenler tarafından engelli bir çocuğun eğitimi için gerekli malzemelerin sınıfta bulunduğu belirtilmiştir. Engelli çocuklarla özel olarak ilgilenildiği, öğretmenlerin dönüşümlü olarak engelli çocukları sınıfa getirdikleri öğrenilmiştir. Merkezde 27 çocuğun özel eğitim sınıfına kayıtlı olduğu ve bunlardan 8 çocuğun orta ve ağır düzeyde engelinin bulunduğu öğrenilmiştir.
47. Merkezde 1 tane çocuk dostu alan, 1 tane de genç dostu alan bulunmaktadır. Ancak genç dostu alan ziyaret tarihinde aktif olarak çalışmamaktadır. Her iki alanın da idari işleyişi Kızılay'a verilmiştir. İdareden alınan bilgilere göre çocuk dostu alandan 4-9, 10-13 ve 14-17 yaş aralığındaki çocuklar faydalanmaktadır. Belirtilen yaş grubundaki çocukların neredeyse tamamının bu alandan faydalandığı belirtilmiştir. Burada psikososyal faaliyetler, uyum faaliyetleri, "Öğretmenim Projesi" düzenlenmekte ve çocuk koruma eğitimi, gönüllük eğitimi ve liderlik eğitimi gibi konularda eğitimler verilmektedir. Bu alanların haricinde 8 adet çocuk oyun alanı bulunmaktadır.
48. Çocuklara yönelik yürütülen diğer faaliyetler ise İdare tarafından şu şekilde sıralanmıştır: İl Göç İdaresi Müdürlüğüne sosyal uyum, gezi ve sportif faaliyetler; Din Hizmetleri Birimince Kur'an kursu; Gençlik ve Spor İl Müdürlüğüne kurs hizmetleri; Kızılay tarafından gençlik ve çocuk faaliyetleri ile Milli Eğitim Müdürlüğü ve Halk Eğitim Merkezince çeşitli kurs ve etkinlikler düzenlenmektedir. Ayrıca sivil toplum kuruluşlarının da çeşitli etkinlik ve faaliyetler gerçekleştirdiği belirtilmiştir.
49. Pandemi döneminde halk eğitim merkezlerinin hizmet vermeye devam ettiği görülmüştür. Ancak eğitim faaliyetlerinin okulların kapalı olduğu dönemde durduğu ve öğrencilerin Eğitim Bilişim Ağı'na (EBA) erişim sağlayamadığı İdareciler tarafında dile getirilmiştir.

3.7. Faaliyetler ve Kurslar

50. Merkezde, Halk Eğitim Merkezi bünyesinde Türkçe okuma yazma kursları, sanat, spor ve meslek edindirme kursları verilmektedir. Türkçe okuma yazma kursları A1, A2, B1, B2 olarak kişilerin seviyesine göre ayrılmıştır. Sanat kursları arasında resim, tiyatro, müzik ve halk oyunları yer almaktadır. Spor alanında ise masa tenisi, güreş, yüzme, basketbol ve tekvando kursları açılmıştır. Biçki, halı dokuma, dikiş, nakış, kuaförlük gibi meslek

edindirme kurslarının da olduğu; kursiyerlerin aktif olarak söz konusu kurslara devam ettiği ziyaret heyetince görölmüştür. Kurslardaki toplam eğitici sayısı ise 23'tür.

51. Merkez İdaresi tarafından paylaşılan bilgilere göre; Türkçe okuma yazma alanında 4 kurs, sanat alanında 10 kurs, spor alanında 4 kurs, meslek edindirme amacıyla açılan 11 kurs ve diğer 5 kurs ile birlikte toplam 34 kurs açılmıştır. Kurslardan faydalanma durumuna bakıldığında ise kadınların kurslara katılmayı daha çok tercih ettiği görölmektedir. Kurslara katılan toplam kadın sayısı 385 iken erkek sayısı yalnızca 80'dir. Halk Eğitim Merkezi personeli ile yapılan görüşmede kursa katılım sağlayan 80 erkeğin çoğunluğunun çocuk olduğu öğrenilmiştir.
52. Halk Eğitim Merkezi personeli pandemi döneminde okulların kapalı olduğunu ancak bazı kurslar hariç genel olarak kursların devam ettiğini, ziyaret esnasında bile açık olan kurslar olduğunu belirtmiştir. Faaliyette olan kurs atölyeleri ziyaret heyeti tarafından da yerinde görölmüştür. Dikiş nakış kursunda öğrenciler için forma dikildiği, bazı kadınların burada yaptıkları kıyafetleri satarak para kazandığı, kadınlar tarafından genel olarak kendilerine ve aile üyelerine kıyafet dikmek için söz konusu kursun tercih ettiği öğrenilmiştir. Eğiticiyle yapılan görüşmede malzeme sıkıntısı yaşandığı kurs için gerekli olan malzemelerin talep edilmesi halinde gönderildiği ancak yetmediği öğrenilmiştir. Eğitici, Merkezde üretim için ciddi bir potansiyel olduğunu kadınların daha iyi malzemelerle çok daha güzel ve fazla sayıda eşya üretebileceğini belirtmiştir. Eğitici ek olarak kursa başlayan ve devam eden kadınların ruh sağlığının olumlu yönde etkilendiğini gözlemlendiğini aktarmıştır.

53. Resim atölyesine yapılan ziyarette eğitici ile görüşülmüş ve bir resim sergisi açıldığı öğrenilmiştir. Resim sergisinden kalan resimler Halk Eğitim Merkezi içerisinde bir köşede sergilenmektedir.
54. Tiyatro kursunda ziyaret tarihinde herhangi bir oyun çalışılmadığı ancak daha önce bir oyunun Merkezdeki konferans salonunda sergilendiği ifade edilmiştir.

3.8. Dış Dünya ile İletişim, Ziyaret ve Ailelerle Etkileşim

55. Merkezde koruma altına alınanların Merkeze sabah saat 05:00 ile akşam 21:00 arasında ve günde bir defa giriş çıkış yapma hakkı bulunmaktadır. Ancak özel durumlarda bu süreler ve sayılar idarenin takdir yetkisi ile artırılabilir.
56. Merkezde koruma altına alınanların giriş çıkışlarda nizamiye kapısında x-ray cihazına eşya bırakma, kimlik okutma, detektörle üst araması gibi kurallara uyulması zorunludur. Söz konusu kurallar İdare tarafından Türkçe ve Arapça olarak basılarak Merkeze ilk girdiklerinde Merkezde kalacak olan kişilere verilmektedir. Merkez İdaresinden bu kuralların bir listesi talep edilmiştir. Anılan kurallara göre; Merkezde koruma altına alınanların 6 ay içerisinde en fazla 15 gün izin hakları vardır ve bu sürenin uzatılması ancak mücbir sebep halinde İdarenin onayı ile mümkündür. Kişilerin Merkez dışında en fazla 3 gün kalması halinde Merkez ile ilişkileri kesilmektedir.
57. Merkeze nizami şekilde girmeyen kişilerin, aileleri tarafından ivedi olarak Merkez İdaresine bildirileceği, aksi takdirde İdarece ilgililerin Merkez ile ilişkilerinin kesilmesi de dâhil olmak üzere çeşitli yaptırımlar uygulanacağı belirtilmiştir. Merkez İdaresi tarafından kurallar sert olsa da takdir yetkisi geniş olduğu için katı yaptırımlar uygulanmadığı ifade edilmiştir.

58. Merkezde ziyaretçi görüşmeleri, izin alınması koşuluyla ziyaret salonunda yapılmakta olup bunun dışında Merkeze ziyaretçi alınmamaktadır. Merkezde bulunan ziyaretçi odalarında ziyaretler mesai saatleri içerisinde gerçekleştirilmekte iken pandemi sürecinde İl Sağlık Müdürlüğü'nün tavsiyesi ile ziyaretler kapatılmıştır. Pandemi öncesinde, çok yoğun olmadığı sürece, ziyaretlerde süre kısıtlaması uygulanmadığı belirtilmiştir. Akriba görüşmelerinin pandemi döneminde telefonla yapıldığı aktarılmıştır.

3.9. Kırılgan Gruplar

59. Dezavantajlı, hassas ya da özel ihtiyaçları olan gruplar olarak da tanımlanan kırılgan gruplar genellikle toplumdaki diğer insanlara kıyasla daha zayıf bir konumda bulunan, korunmaya ve desteğe ihtiyaç duyan, istihdam, eğitim, sağlık, politika gibi hayatın farklı alanlarına katılmakta zorlanan, dezavantajlı konumu nedeniyle toplumdan dışlanan ve ayrımcılığa maruz kalma riski bulunan kişileri içermektedir. Savaşlar, iç çatışmalar veya siyasi baskılar nedeniyle yerinden edilmiş kişiler de gittikleri ülkelerde kırılgan bir grubu oluşturabilir. Merkezde koruma altına alınan tüm bireyler bu kapsamda kırılgan gruba dâhildir. Ancak kırılgan bir grubun içerisinde de daha dezavantajlı konumda bulunan bireyler bulunabilir. Bu kapsamda Merkezde engelli bireyler, zihinsel ve bedensel engelli çocuklar, yaşlı bireyler, aile içi şiddete maruz kalmış bireyler bulunmaktadır.

60. Merkezde toplam 318 adet engelli sağlık kurulu raporu mevcut kişi bulunmaktadır. Bazı kişilerin birden fazla engelinin olduğu öğrenilmiştir. Merkez İdaresi tarafından engelli bireylerin mağdur olamayacakları alanlara ve konteynerlere yerleştirildiği söylenmiştir. Ağır bedensel engelli bireyler hastaneye yakın konteynere yerleştirilmiştir. Refakatçisi olmayan ve işlerini yapamayacak durumda olan bireylere refakatçi desteğinin sağlandığı belirtilmiştir. Ayrıca engelli bireylerin haftalık ve aylık takiplerinin düzenli şekilde yapıldığı ifade edilmiştir.

61. Engelli bireyler görüşme yapmak istedikleri zaman İdare, geciktirilmeksizin bireylerle iletişime geçildiğini bildirmiştir. Engellilerin ayrıca Merkeze gelen yardımlardan öncelikli ve pozitif olarak yararlandırıldığı belirtilmiştir. İdare gerekli tedbirleri aldığını belirtmesine rağmen Merkez içerisinde engelli bireylerin rahat hareket edebilmesi için erişilebilirlik önlemlerinin olmadığı gözlemlenmiştir. Örneğin sesli uyarı işaretleri, görme engelli bireyler için kabartmalı yol işaretleri ve yüksek girişli yerlerin bazılarında rampa bulunmamaktadır.

62. Merkez içerisinde herhangi bir sebeple eşinden ayrı yaşayan 306 kadın ve 377 öksüz veya yetim çocuk bulunmaktadır. Kadınların talepleri doğrultusunda aynı konteynerlere

yerleştirildiği öğrenilmiştir. Merkezde refakatsiz çocuk bulunmadığı anne ve babası olmayan çocukların bakım ve gözetim yükümlülüğünü diğer akrabaların aldığı ifade edilmiştir. Merkezde aile içi şiddete maruz kalan 40 vaka olduğu ve Psikososyal Destek Hizmetleri Servisi tarafından bu kişilerle düzenli görüşme gerçekleştirildiği ve takiplerinin yapıldığı belirtilmiştir. Merkezde bulunan ruhsal hastalığı olan bireyler için aile görüşmesi yapıldığı, sürecin aile ile birlikte yürütüldüğü belirtilmiş, ruhsal hastalığı ağır boyutta olan iki kişinin ise koruma altına alınarak kurum bakımına yerleştirildiği öğrenilmiştir. Ayrıca Merkezde koruma altına alınan iki yaşlı bireyin huzurevine yerleştirildiği öğrenilmiştir.

3.10. Personel

63. Merkez yönetimi; Vali Yardımcısı amirliğinde iki il göç uzmanı ve bir Jandarma astsubay çavuştan oluşan üç yönetici yardımcısından oluşmaktadır. Merkezde Kabul, Yerleştirme ve Tahliye İşlemleri Biriminde 1'i kadın olmak üzere toplam 12 personel görev yapmaktadır. Lojistik ve Dağıtım Hizmetleri Biriminde 1'i kadın olmak üzere 14 personel görev yapmaktadır. Teknik Hizmetler Biriminde 34 kişi çalışmaktadır, bu birimde kadın çalışan bulunmamaktadır. Temizlik ve Çevre Sağlığı Hizmetleri Biriminde 1'i kadın olmak üzere toplam 15 kişi çalışmaktadır.

64. Merkezde 6 tercüman bulunmaktadır. Merkezde kadın doğum uzmanı çalışmasına ve gebe takibi yapılmasına rağmen kadın tercüman bulunmamaktadır.

65. Merkezde görev yapmakta olan tüm personele iş sağlığı ve güvenliği eğitimi verildiği, eğitimin ziyaret günü itibarıyla da devam ettiği belirtilmiştir. Tüm personelin İçişleri Bakanlığı tarafından verilen çevrimiçi insan hakları eğitimi aldığı ve bu eğitimin devam ettiği bildirilmiştir. Merkezin dış güvenliği jandarma, iç güvenliği ise güvenlik personeli tarafından sağlanmaktadır. Merkezde Özel Güvenlik Hizmetleri Biriminde 22'si kadın

olmak üzere toplam 160 güvenlik görevlisi çalışmaktadır. Güvenlik görevlilerinden bir kısmı Merkezde devriye gezerken bir kısmı da güvenlik kulelerinde nöbet tutmaktadır.

66. Yangın güvenliği bakımından Merkezde İtfaiye Hizmet Birimi bulunmaktadır. Birimde Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesinin tahsis ettiği 2 adet itfaiye aracının bulunduğu ve 9 personelin görev yaptığı öğrenilmiştir. İtfaiye, 7 gün 24 saat esasına göre hizmet vermektedir. Ziyaret tarihine kadar toplam 13 konteynerde yangın çıktığı ancak yangınlara hızlı müdahale edildiği için herhangi bir can kaybının yaşanmadığı bildirilmiştir.

4. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

4.1. DEĞERLENDİRME

67. Yapılan görüşmelerde, Merkezde koruma altına alınanların her fırsatta memnuniyetlerini dile getirdikleri görülmüştür. Merkezin fiziksel koşullarının iyi olması, çalışma imkânlarının bulunması, engellilere yönelik düzenlemeler ve evde bakım hizmetleri, farklı alanlarda yapılan atölye çalışmaları, zihinsel ve bedensel engelli çocuklar için özel eğitim sınıfının açılmış olması, her bir mahalle için Merkezde koruma altına alınanlar tarafından temsilci seçilmesi, aile içi şiddet mağdurları ile özel olarak ilgilenilmesi ve takiplerinin yapılması ile Merkez İdaresi ve personelin özverili çabaları iyi uygulama örnekleri olarak değerlendirilmiştir. Merkezde koruma altına alınanlarla yapılan görüşmelerde gerek hiçbir şikâyetin bulunmaması ve her fırsatta memnuniyetin dile getirilmesi gerek Merkezde sosyal imkânların bulunması gerekse de Merkez İdaresinin kırılğan gruplara ilişkin gösterdiği hassasiyet ve aldığı önlemlerden dolayı Merkez İdaresi ve personelin çabaları takdirle karşılanmıştır.

4.2. TAVSİYELER

4.2.1. Merkeze Yönelik Tavsiyeler

68. Yaşam hakkı, gerek uluslararası ve bölgesel düzenlemelerde gerekse de ulusal mevzuatta koruma altına alınmış olup koruma altına alınan kişilerin yaşam hakkının korunmasında

devletlerin pozitif yükümlülükleri bulunmaktadır. Merkezde 13 adet konteynerde yangın çıktığı bilgisi alınmıştır. Ancak yaşanan yangınlara rağmen Merkezde koruma altına alınanlar, yangın riski doğuracak ve yangın olması durumunda mevcut zararı arttıracak şekilde konteynerlerin etrafını battaniye, çarşaf gibi ürünlerle kapatmıştır. Bu nedenle, kişilere konuyla ilgili yapılan uyarıların düzenli şekilde tekrarlanmasının önem arz ettiği düşünülmekte olup konteyner içlerinin yazın daha serin olması için gerekli yalıtımın yapılmasının olası yangın risklerini azaltacağı ve bir yangın olması durumunda oluşacak zararı en aza indireceği değerlendirilmiştir.

69. Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 28'inci maddesi çocuğun eğitim hakkını güvence altına almıştır. Maddeye göre; *“Her çocuk eğitimini tam yapabilmek için desteklenir ve korunur. İlköğretim parasız ve hiçbir ayırım gözetmeksizin tüm çocuklar için hak ve zorunludur.”* Merkezde yer alan okul sayısı çocuklar için yeterli ve okullaşma oranı (18 yaş altı çocuk için yüzde yetmiş beş civarında) yüksek olmakla birlikte Covid-19 pandemisi döneminde okullarda eğitim yapılmadığı ve öğrencilerin teknolojik ve teknik imkânsızlıklar nedeniyle EBA gibi uzaktan eğitim sistemlerine erişemediği ve eğitim hakkından mahrum kaldığı öğrenilmiştir. Bu nedenle, Merkezde çocukların eğitime erişimi için imkânların elverdiği ölçüde internet ve gerekli cihazların ücretsiz bir şekilde sağlanması amacıyla gerekli girişimlerde bulunulması gerektiği düşünülmektedir.
70. Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 31'inci maddesinde *“Taraf Devletler çocuğun dinlenme, boş zaman değerlendirme, oynama ve yaşına uygun eğlence (etkinliklerinde) bulunma ve kültürel ve sanatsal yaşama serbestçe katılma hakkını tanırlar.”* hükmü bulunmaktadır. Bu kapsamda, öğrencilerin ders giriş çıkışlarında ve ders aralarında vakit geçirmeleri için ayrılan okul bahçesinde yeşil bir alan oluşturulması ile iklim şartları göz önünde bulundurulduğunda özellikle yaz döneminde çocukların dinlenebileceği üstü kapalı banklar ve oyun parkının yapılmasının çocukların dinlenme ve boş zamanlarını değerlendirmeleri için uygun bir ortam sunacağı değerlendirilmektedir.
71. Engelli bireylerin dezavantajlı durumlarını ortadan kaldırmaya yönelik erişilebilirlik çalışmalarının yapılması önem arz etmektedir. Yaşam alanları olan konteynerlerin engelli bireylerin ihtiyaçlarına göre özel olarak tasarlanması, konteynerlere tekerlekli sandalye ile giriş ve çıkışların daha kolay yapılabilmesi için rampalar yapılması, görme engelli bireyler için gerekli yol işaretlerinin konulması gerekmektedir. Engelli bireylerin sosyal faaliyetlere erişiminin de arttırılabilmesi amacıyla Merkez içerisine çeşitli aktivitelerin yapılacağı engelli dostu bir park kurulabilir.

4.2.2. Göç İdaresi Başkanlığına Yönelik Tavsiyeler

72. Merkezde personele insan hakları alanında genel bir eğitim verildiği ifade edilmiş olsa da özel olarak kırılğan gruplar, mülteci hakları ile işkence ve kötü muamele iddialarını inceleme ve belgeleme bağlamında özel bir eğitim verilmemektedir. Geçici Barınma Merkezlerinin Kurulması, Yönetimi ve İşletilmesi Hakkında Yönerge'nin 18'inci maddesine göre "*Geçici barınma merkezlerinde görev yapan personele iletişim, stres yönetimi, kültürel duyarlılık ve geçici koruma altında bulunanların hak ve yükümlülükleri konusunda hizmet içi eğitim verilebilir.*" Bu kapsamda, personele yönelik hak temelli yaklaşımı esas alan bir eğitim programının hazırlanmasının temel hak ve özgürlüklerin korunmasına ve geliştirilmesine katkı sağlayabileceği değerlendirilmektedir.
73. Gıda hakkı yaşam hakkının bir teminatını da oluşturmaktadır. Merkezde koruma altına alınanların en çok yakındıkları şeylerden birisi temel besin ihtiyaçlarını karşılamaları için Kızılay karta yüklenen 125 liranın yeterli olmamasıdır. Bu kapsamda temel besin ihtiyaçlarının ihtiyaç sahibi kişilere belli aralıklarla verilmesi veya Kızılay karta yüklenen miktarın mevcut ekonomik koşullara uygun olarak gözden geçirilmesi gerektiği değerlendirilmiştir.
74. Merkezde koruma altına alınanların 5.145'i kadın olmasına rağmen tercümanlar arasında kadın çalışan yer almamaktadır. Mahremiyetin sağlanması ve iletişim konusunda muhtemel tereddütlerin giderilebilmesi için kadın tercümanların istihdam edilmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

4.2.3. Milli Eğitim Bakanlığına Yönelik Tavsiye

75. Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 30'uncu maddesine göre; "*Soya, dine ya da dile dayalı azınlıkların ya da yerli halkların var olduğu Devletlerde, böyle bir azınlığa mensup olan ya da yerli halktan olan çocuk, ait olduğu azınlık topluluğunun diğer üyeleri ile birlikte kendi kültüründen yararlanma, kendi dinine inanma ve uygulama ve kendi dilini kullanma hakkından yoksun bırakılamaz.*"⁴ Bu düzenlemeye uygun olarak PİCTES kapsamında dersler Türkçe ve Arapça dillerinde verilmekteyken 2016 yılında bu uygulamaya son verilmiş ve dersler yalnızca Türkçe olarak ve Milli Eğitim Bakanlığı müfredatına göre verilmiştir. Ancak çocukların kendi anadillerinde okuma yazma öğrenmeleri ve kendi

---

⁴ Türkiye Cumhuriyeti Devleti tarafından Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 30'uncu maddesine çekince konulmuştur.

kültürlerini tanıtıcı dersler de alması gerektiği bu kapsamda müfredata ekleme yapılabileceği değerlendirilmiştir.

4.2.4. Sağlık Bakanlığına Yönelik Tavsiye

76. Merkezde farklı ülkelerden gelen kişiler koruma altına alınmıştır. Yapılan ziyaret esnasında Iraklı olup koruma altına alınan ancak geçici koruma statüsü verilmeyen kişilerin ilaçlara ücretsiz erişimin olmadığı öğrenilmiştir. İlaça erişimin olmaması kişilerin sağlığını tekrar kazanmasını engelleyeceği gibi, ağır hastalıklarda istenmeyen sonuçlara neden olabilir. Bu nedenle Merkezde kalan kişilerin statülerine bakılmaksızın eşit şekilde sağlık hizmetlerinden yararlanması sağlanmalıdır.